

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2568>

Number: 29 , p. 351-365, Autumn III 2014

**GAZETE KÖŞE YAZILARINDA KULLANILAN DİLSEL
STRATEJİLERE İLİŞKİN BİR ÇÖZÜMLEME ÖRNEĞİ**
*AN EXAMPLE ANALYSIS ON THE LINGUISTIC STRATEGIES USED IN
OP-ED ARTICLES*

Dr. Meltem SARGIN

Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dilbilim Bölümü

Özet

'Ait olduğu toplumsal kesimin ideolojisini yansıtan, toplumsal yapı içerisindeki güç ilişkileri tarafından belirlenen ve aynı zamanda toplumsal yapıyı şekillendiren pratikler' biçiminde tanımlanabilen söylemin somut ürünleri yazılı ve sözlü olarak üretilen metinlerdir. Metinlerde örtük bir biçimde verilen ideoloji yüklemeleri Eleştirel Söylem Çözümlemesi çerçevesinde yapılan dilsel çözümler sayesinde görünür kılmak mümkün olmaktadır (Sargin, 2010, s. 64). Gazete köşe yazıları toplumsal bir pratik olarak ideolojinin dil aracılığıyla yeniden üretilmesine iyi bir örnek oluşturmaktadır. Köşe yazıları genellikle fikir beyan eden yazılardır. Bu fikirler gazetenin türü ve bakış açısına bağlı olarak ideolojileri açısından önemli ölçüde farklılık göstermektedir (Van Dijk, 1998, s. 21). Köşe yazarları gündemi oluşturan olaylar hakkında ileri sürdükleri düşünceleri mensubu oldukları ideoloji çerçevesinde savunmaktadırlar (Yağcıoğlu, 2002, s. 124). Bu görüşten hareketle, bu çalışmanın amacı farklı ideolojilerin temsilcileri olan gazetelerde yayınlanan gazete köşe yazılarında aynı konunun dil düzleminde nasıl yapılandırıldığını, böylece dil ve ideoloji arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Bütüncü olarak yakın geçmişte meydana gelen Gezi Direnişi bağlamında sol, liberal ve muhafazakâr olmak üzere üç farklı ideolojiyi temsil ettiğine inanılan gazetelerden alınan köşe yazıları seçilmiştir. Dilsel çözümleme sonucunda, söz konusu köşe yazılarında yapılan dilsel seçimlerin yazarların, dolayısıyla da temsilcisi oldukları gazetelerin ideolojisine hizmet eder nitelikte olduğu görülmektedir. Ayrıca, bu çalışmanın uygulama basamakları Eleştirel Söylem Çözümlemesine ilişkin yalın bir örnek sergilemesi açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Söylem, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Gazete Köşe Yazıları, İdeoloji, Dilsel Stratejiler

Abstract

The concrete products of discourse, which can be defined as a social practice that reflects the ideology of the social section it belongs to, are texts that

are produced orally or in written form. By making linguistic analyses within the framework of Critical Discourse Analysis it is possible to expose the implicit ways of loading ideology in texts (Sargin, 2010, s. 64). Op-ed articles are a good example for the reproduction of ideology through language as a social practice. These articles generally express ideas that differ according to the type and the ideology of newspapers (Van Dijk, 1998, s. 21). They defend the ideas they put forth within the frame of the ideology they belong to (Yağcıoğlu, 2002, s. 124). In this line of reasoning, this study aims to find out how the same topic is structured on the linguistic plane by the op-ed articles published in newspapers from different ideological orientations, thus revealing the relationship between language and ideology. As the corpus of the study op-ed articles produced in the context of the Gezi Park protests were selected from three newspapers believed to represent different ideologies namely left, liberal, and conservative ideologies. As the result of the analysis, it is seen that the linguistic choices made in the op-ed articles serve the ideologies of the writers, and thus of the newspaper they represent. Besides, the study is of importance in serving as a plain model for the implementation of Critical Discourse Analysis.

Key Words: Discourse, Critical Discourse Analysis, Op-Ed Articles, Ideology, Linguistic Strategies

GİRİŞ

Toplumsal yapı içerisindeki güç ve ideoloji ilişkileri tarafından belirlenen ve bir taraftan da toplumsal yapıyı şekillendiren toplumsal pratiklerin tümü olarak tanımlanabilen söylem, sözlü ve yazılı metinlerde somutlaşmaktadır. Metinlerin derin yapısında yer alan güç ve ideoloji ilişkileri, yüzey yapıda tercih edilen dilsel düzenekler aracılığıyla kodlanmaktadır. Dolayısıyla, yüzey yapıdaki dilsel seçimlerin incelenmesi aracılığıyla metinlerdeki ideolojik sezdirimleri ortaya çıkarmak mümkün olmakta ve bu amaçla yapılan metin çözümlemelerine Eleştirel Söylem Çözümlemesi denmektedir. Eleştirel Söylem Çözümlemesinde izlenmesi gereken basamaklar söylem düzleminin belirlenmesi, bütüncüyü oluşturma, yapısal çözümleme, ayrıntılı çözümleme ve sonuçların söylem alanıyla ilişkilendirilmesi biçiminde sıralanabilir (Jäger, 2001, s. 53). Bu çalışmada, söz konusu basamaklar uyarınca söylem düzlemi olarak dil ve ideoloji ilişkisinin incelenmesi için uygun bağlam oluşturduğu düşünülen gazete köşe yazıları seçilmiştir. Bu amaçla, Gezi Direnişinin başlangıç döneminde üretilmiş, farklı ideolojilerin temsilcisi olan gazetelerde yayınlanmış gazete köşe yazılarından bir bütüncü oluşturularak yapılan çözümlemeler sonucunda elde edilen bulgular ideolojiyi yansıtmaya işlevleri açısından yorumlanmıştır.

KURAMSAL ARTALAN

Söylem

Son yıllarda farklı bağlamlarda sıkça kullanılan 'söylem' kavramı günlük yaşamda 'söz', 'söylenen şey', 'bir kişiye ait sözler' gibi anlamlarda kullanılsa da söylemi sosyoloji, dilbilim, felsefe ve sosyal psikoloji gibi pek çok disiplinde 'ait olduğu toplumsal kesimin ideolojisini yansıtan, toplumsal yapı içerisindeki güç

ilişkileri tarafından belirlenen ve aynı zamanda toplumsal yapıyı şekillendiren pratikler' biçiminde tanımlamak mümkündür. Toplumun belli bir kesimince yerine getirilen bu toplumsal pratiklerden biri de metin üretimidir (Sargın, 2010, s. 64). Günümüzdeki söylem çalışmalarında 'metin' ve 'söylem' kavramları farklı ama birbirleriyle ilişkili kavramlar olarak görülmektedir. Söylem çözümlemesinde 'metin' terimi çoğunlukla dil dizgelerini içeren ama onunla sınırlı olmayan söylem süreçlerinin kaydı anlamına gelmektedir (Stillar, 1998, s. 11). Başka bir ifadeyle, sözlü ya da yazılı biçimde üretilen metinler söylemin somut ürünleridir. Metinlerden yola çıkarak, üretildiği toplumsal kesimin ideolojisini ve bu toplumsal kesimin toplumsal yapı içerisindeki gücünü, diğer bir deyişle, konumunu saptamak mümkündür (Sargın, 2010, s. 64).

Dil, iletişimi sağlayan bir araç olmanın yanı sıra toplumsallaşmanın ve toplumun biçimlenip bireyin bilincine yerleşmesinin de bir aracıdır (Hodge ve Kress, 1993, s. 5). Bu yüzden toplumsal çözümleme ve araştırmalar yapılırken dilin daima dikkate alınması gerekmektedir. Metin çözümlemesi söylemin kuramsal yönüyle (örneğin, söylemin kurgulayıcı toplumsal etkileriyle) ilişkili olmalıdır, öte yandan söylemin toplumsal etkilerine ilişkin gerçek bir anlayış için insanlar konuşurken ya da yazarken neler olup bittiğine de bakmak gerekmektedir. Metin çözümlemesi söylem çözümlemesinin çok önemli bir parçasıdır, fakat söylem çözümlemesi yalnızca metinlerin dilsel çözümlemesinden ibaret değildir (Fairclough, 2003, s. 2-3). Kısacası söylem çözümlemesi önemli ölçüde dilsel yönelimli olmalı; fakat söylemin oluşmasının altında yatan toplumsal nedenler de göz ardı edilmemelidir (Fairclough, 1989, s. 25); çünkü dil kullanımı, yani toplumsal düzenin öngördüğü biçimde yapılan dilsel seçimler bir birey ya da topluluğun ait olduğu kesimin ideolojik görüşünü ve amaçlarını yansıtmaktadır. Dil dizgesi içerisinde yapılan bu maksatlı ve sistematik seçimlerin incelenmesi sonucunda söz konusu ideoloji ve amaçların ortaya çıkarılması mümkün olmaktadır. Bu bakış açısıyla yapılan incelemeler Eleştirel Söylem Çözümlemesinin çalışma alanına girmektedir.

Eleştirel Söylem Çözümlemesi

Söylem uygulamaları, kavramları ve kişileri temsil etme ve konumlandırma biçimleri aracılığıyla ideolojik etkiler oluşturabilmekte, yani toplumsal sınıflar, kadın-erkek, etnik ya da kültürel çoğunluk ve azınlıklar arasında eşit olmayan güç ilişkilerinin üretilmesi ve yeniden üretilmesine yardımcı olabilmektedir (Fairclough ve Wodak, 1997, 258). Eleştirel Söylem Çözümlemesi toplumsal ve politik bağlamda gücün kötüye kullanılmasını, metinler aracılığıyla hâkimiyet ve eşitsizliğin oluşturulmasını, yeniden üretilmesini ve bunlara karşı koyma biçimlerini inceleyen bir araştırma türüdür (Van Dijk, 2001, s. 352). Söylem aracılığıyla toplumsal yaşamın herhangi bir yönüne ilişkin yanıltıcı varsayımlar sağduyuymuş gibi sunulabilmektedir. Söylemin altında yatan güç ilişkileri ve ideoloji yüklemeleri çoğunlukla metinlerde dilsel olarak açık bir biçimde verilmemektedir. Eleştirel Söylem

Çözümlemesi söylemin bu şeffaf olmayan yönlerini daha görülebilir hale getirmeyi amaçlamaktadır (Fairclough ve Wodak, 1997, s. 258).

Eleştirel Söylem Çözümlemesi toplumsal sorunlar ve politik konular üzerine odaklanmaktadır. Irkçılık, cinsiyet ayrımcılığı, toplumda aşağılanan gruplar gibi konular toplumsal sorunlara örnek olarak verilebilir. Ayrıca, savaş, savaş haberlerinin medyada nasıl sunulduğu, iktidar-muhalefet karşıtlığı gibi konular da eleştirel açıdan incelenen konular arasında yer almaktadır (Van Dijk, 2001, s. 352).

Eleştirel Söylem Çözümlemesi söylem yapılarını yalnızca *betimlemek* yerine onları toplumsal etkileşimin ve özellikle toplumsal yapının özellikleri açısından *açıklamaya çalışmaktadır*. Sözgelimi kadınların dil kullanımına ilişkin dilsel bulguları betimleyerek bırakmak yerine bu dil kullanımını oluşturan koşulları, altında yatan toplumsal ve/veya ruhbilimsel nedenleri, bu etkenleri kadınların toplumdaki konumuyla ilişkilendirerek açıklamaya çalışmaktadır (Van Dijk, 2001, s. 352). Diğer bir deyişle, odaklanılan nokta kendi içinde dil ya da dil kullanımı değil, toplumsal ve kültürel süreç ve yapıların kısmen dilsel olan özelliğidir. Bu yüzden Eleştirel Söylem Çözümlemesi doğası gereği disiplinler arasıdır; kendine ait çözümler içerisinde çeşitli disiplinlerin bakış açılarını birleştirir ve daha ölçünlü toplumsal ve kültürel çözümlerini tamamlamak için kullanılır (Fairclough, ve Wodak, 1997, s. 271-280).

Uygulanış biçimine gelince, Eleştirel Söylem Çözümlemesi için kesin bir kuram ve yöntem bulunmamasına ve farklı araştırmacılar tarafından farklı yaklaşımlar benimsenmiş olmasına karşın bu yaklaşımlarda ortak noktalar da bulunmaktadır. Jäger (2001, s. 53) bir eleştirel söylem çözümlemesi yapabilmek için izlenmesi gereken basamakları şöyle özetlemektedir:

- söylem düzleminin belirlenmesi: örneğin, yazılı basın, kadın dergileri, pop şarkıları gibi,
- bütüncüyü oluşturma: söylem düzlemini temsil ettiği düşünülen metinlerin belirlenmesi ve seçilmesi,
- yapısal çözümleme: bütüncenin içinde yer aldığı söylem türünün değerlendirilmesi,
- ayrıntılı çözümleme: metinsel çözümleme (dilbilimsel yaklaşımla metinlerde ideolojiyi kodlayan dilsel düzeneklerin ve işlevlerinin belirlenmesi),
- sonuçların söylem alanıyla ilişkilendirilmesi: çözümlemeden elde edilen sonuçların söylem alanının ideolojisini nasıl ve ne ölçüde yansıttığının belirlenmesi.

Yukarıdaki uygulama basamakları gazete köşe yazılarındaki dilsel stratejileri ve yapılan dilsel seçimleri incelemek ve bunların altında yatan nedenleri ortaya çıkarmak için de uygun bir yöntem oluşturmaktadır.

ÇALIŞMANIN AMACI

Gazete köşe yazılarını dilsel açıdan çözümleyerek yapılan dilsel seçimleri ve bu seçimlerin yazarın, dolayısıyla da yazının yayımlandığı gazetenin, ideolojisini nasıl ve ne ölçüde yansıttığını ortaya çıkarmak.

YÖNTEM

Bir eleştirel söylem çözümlemesi örneği olan bu çalışmada Jäger (2001)'de önerilen çözümleme basamaklarından yararlanılmıştır. Buna göre, söylem düzlemini gazete köşe yazıları oluşturmaktadır. Farklı ideolojileri temsil ettiği düşünülen gazetelerde yayınlanan gazete köşe yazılarının söylem düzlemini temsil ettiği düşünülerek, üç farklı gazeteden seçilen köşe yazılarıyla bütüncü oluşturulmuştur. Çözümleme aşamasında seçilen metinlerde ideolojiyi kodladığı düşünülen dilsel düzenekler ve işlevleri belirlenmiş ve gazetelerin temsil ettikleri ideolojilerle ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

BÜTÜNCE

Doğal metinlerden belli bir ilkeye göre oluşturulmuş geniş derleme 'bütüncü' denmektedir. (Biber, Conrad ve Reppen, 1998, s. 12). Bir bütüncü üzerinde yapılan dilsel incelemeler dile ilişkin işlevsel tartışmalara ışık tutması açısından önem taşımaktadır (Meyer, 2002, s. 6). Doğal metinlerdeki gerçek örüntülerden yararlanmak yapılan çalışmayı deneysel kılmakta, hem nitel hem de nicel çözümlemelere olanak sağlamaktadır (Biber vd., 1998, s. 4). Nitel bir çözümleme olan bu çalışma da bir bütüncü üzerinde yapılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi çalışmanın bütüncesini gazete köşe yazıları oluşturmaktadır. İncelenen metinler Türk basınında farklı ideolojileri temsil eden üç farklı gazeteden seçilmiştir. Bunlardan Cumhuriyet sol, Milliyet liberal, Zaman ise muhafazakâr ideolojiyi temsil eden gazeteler olarak görülmektedir. Bu üç gazeteden seçilen köşe yazılarının aynı konu hakkında olması, saptanan dilsel seçimlerin ve dolayısıyla yansıtılan ideolojinin karşılaştırılması açısından daha net sonuçlara ulaşılmasını sağlayacağı için incelenecek köşe yazılarının yakın geçmişte meydana gelen önemli bir toplumsal hareket olan "Gezi Direnişi" bağlamında yazılan köşe yazılarından seçilmesinin yerinde olacağı düşünülmüştür. Bu görüşten hareketle, Cüneyt Arcayürek'in 1 Haziran 2013 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "'Yukarıdan' garanti almış gibi..." başlıklı yazısı, Hasan Pulur'un 1 Haziran 2013 tarihli Milliyet gazetesinde yayınlanan "Siyaseten siyaset" başlıklı yazısı ve Ekrem Dumanlı'nın 3 Haziran 2013 tarihli Zaman gazetesinde yayınlanan "Basiret lütfen" başlıklı yazısı (EK 1) incelenmek üzere bütüncüye dahil edilmiştir.

Gazete köşe yazıları genellikle fikir beyan eden yazılardır. Bu fikirler gazetenin türü ve bakış açısına bağlı olarak ideolojileri açısından önemli ölçüde farklılık göstermektedir (Van Dijk, 1998, s. 21). Köşe yazarları gündemi oluşturan olaylar hakkında ileri sürdükleri düşünceleri mensubu oldukları ideoloji çerçevesinde savunmaktadırlar (Yağcıoğlu, 2002, s. 124). Köşe yazılarının ideolojiyle olan bu sıkı ilişkisi onları eleştirel bir bakış açısıyla incelemeye değer kılmaktadır. Bütüncenin üç köşe yazısıyla sınırlandırılmasının nedeni, 'söylem çözümlemelerinde büyük bütüncelerdeki genel özellikleri belirtmek yerine küçük bütüncü kümelerine daha ayrıntılı biçimde odaklanılmasıdır' (Johnston, 2008, s. 269).

BULGULAR VE TARTIŞMA

Daha önce de belirtildiği gibi dil, bir iletişim aracı olmanın yanı sıra bir kontrol aracı işlevi de görmektedir; çünkü okuyucular/dinleyiciler dil aracılığıyla hem yönetilebilmekte hem de bilgilendirilmekte, tercihen de bilgilendirildiklerini sanırken yönlendirilebilmektedirler (Hodge ve Kress, 1993, s. 6). Belli dilsel biçimler sistematik olarak kullanarak ideolojinin dayatılması ve bunun altında yatan güç ilişkileri çoğunlukla örtük biçimde sunulmaktadır (Oktar, 2001, s. 313). Gazete köşe yazıları da günlük olaylara ilişkin yorum yaparken “gerçeği” bize kendi bakış açılarını – yazarın ve dolayısıyla mensubu olduğu gazetenin ideolojisi doğrultusunda – yansıtmaktadır (Cem-Değer, 2002a, s. 53). Bu çalışmada da kullanılan dilsel yapılar çözümlenerek gazete köşe yazarlarının savundukları ideolojiyi metinler aracılığıyla okuyucuya nasıl aktardıkları ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Üç farklı ideolojiye ait gazetelerden seçilen köşe yazılarını incelerken daha önce yaptığımız sıralamaya uygun olarak önce sol ideolojiyi temsil ettiği düşünülen gazeteden alınan Cüneyt Arcayürek’in köşe yazısıyla başlamak yerinde olacaktır. Arcayürek yazısının başında öncelikle gündemdeki olayı kısaca özetlemektedir. Bir tür tartışma metni özelliği taşıyan gazete köşe yazılarında tartışmanın çıkış noktasının ortaya konduğu ‘açılış’ basamağını (Van Eemeren ve Houtlosser, 1999, s. 480) oluşturan bu kısım okuyucuya artalan bilgisi verme ya da hafızalarını tazeleme amacına hizmet etmektedir. Bir olay durumu sunulurken öncelikle bağlamın yeri, zamanı ve katılımcılarının belirlenmesi gerekmektedir. Arcayürek’in yazısında da olayın yeri (en azından çıkış noktası) Taksim Gezi Parkı olarak verilmekte, birkaç günlük bir zaman içerisinde geceli gündüzlü devam ettiği vurgulanmaktadır. Olayın katılımcıları, ya da aktörleri, ise RTE (Recep Tayyip Erdoğan) ve iktidarın ve iktidar partisi başkanının kararına karşı eylem yapan (en fazla) beş bin kişilik bir gruptur. Yazı boyunca yazarın olayların sorumlusu olarak gördüğü başbakanın söz ederken sistematik bir biçimde RTE kısaltmasını kullanmayı tercih ederek ‘başbakan’ unvanını kullanmaması bunun maksatlı bir seçim olduğunu düşündürmektedir. ‘Başbakan’ sözcüğü yalnızca “bir başbakan” biçiminde ve başkalarının sözlerinden aktarma yaparken kullanılmakta, bunun dışında bir kez Türkçede kullanımı pek de doğal olmadığı için alaycı bir hava oluşturan ‘Bay Başbakan’ ifadesine rastlanmaktadır. Bu dilsel seçimler yazarın, Recep Tayyip Erdoğan’ı başbakan olarak tanımak istemediğinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Yazıda RTE için kullanılan sıfatlar ve göndergesi RTE olan diğer ifadeler de yazarın başbakana olan bakış açısını yansıtır niteliktedir. Örnek olarak “... iktidar partisinin başına buyruk genel başkanı RTE...”, “Demokrasi kültüründen nasibini almayan bir Başbakan...” ifadelerindeki sıfatlar yazarın Tayyip Erdoğan’a yüklediği nitelikleri ve dolayısıyla onun hakkındaki düşüncelerini açıkça ortaya koyar biçimdedir. Yazarın eleştiri ya da yasal sorumluluktan kaçınmak için yazısında RTE’ye dolaylı yoldan yönelttiği nitelikler de bulunmaktadır. “...söylemler, faşist rejimlerdeki her konuda bilgiç, öngörü sahibi liderlere özgüdür diyen de çıkmadı.” ifadesinde yazar, başbakan için kullandığı ‘faşist’, ‘her konuda bilgiç, öngörü sahibi’ sıfatlarını

sanki başkalarının ifadesiymiş gibi dolaylı yoldan sunmaktadır. Bir başka örnek de “Üstelik RTE’nin kendisine diktatör, tek adam denilmesinden rahatsız olmadığı...” ifadesinde başbakan için ‘diktatör’, ‘tek adam’ diyenlerin kim olduğunun belirtilmemesi ve bunların sanki yazarın değil, başkalarının görüşü olduğu izleniminin uyandırılmasıdır.

Yazarın metinde başbakana ilişkin görüşünü örtük, sezdirimsel fakat aynı zamanda da ikna edici bir biçimde aktarmakta kullandığı dilsel stratejilerden biri de eğretileme (mecaz)’dir. Eğretileme bir kavrama ait anlamların, özelliklerin bir başka kavramı anlatmak, açıklamak için ödünçlenmesi anlamına gelmektedir (Löbner, 2002, s. 50). Yazar, Hitler’le RTE arasında bir paralellik kurarak Başbakan’a, Hitler’in “Kavgam” kitabı gibi “Hayatım” başlıklı bir kitap yazmasını önermekte, böylece Hitler’in ‘faşist’ ve ‘diktatör’ olma özelliklerini Başbakana aktarmaktadır. Ayrıca bu görüşünü metin içerisinde Başbakanın “Ben karar verdim, yaptım” biçiminde sert söylemleri olduğunu belirterek desteklemektedir.

Yazıda dikkat çeken bir diğer nokta da yazarın karşıt görüşteki Akit gazetesinin manşetine yaptığı gönderimde Akit gazetesi için “dinci” sıfatını kullanmasıdır. Türkiye’nin günümüz bağlamında ‘laiklik karşıtı’ anlamına gelen bu sıfatı karşıt görüşlü gazete için kullanan yazar, böylece ideolojik yapılanma içerisinde kendisini ve dolayısıyla mensubu olduğu gazeteyi de ‘laik, Cumhuriyetçi’ olarak konumlandığına sinyalini vermektedir.

Cüneyt Arcayürek’in yazısında başvurduğu bir diğer dilsel strateji ise sözbilimsel (retorik) sorulardır. Sözbilimsel sorular bir konuyu sorgulamamakta, okuyucunun/dinleyicinin zaten inandığı bir konuyu değerlendirmekte veya onu bu konunun kabul edilebilirliğine ikna etmektedir. Sözbilimsel sorular aracılığıyla bir fikir ya da bakış açısını geliştirme, bir fikri savunma, bir fikir ya da rakibe saldırma, bir tartışmayı sonuca bağlama gibi pek çok söz eylem gerçekleştirilebilir. Bakış açısı işlevini gören sözbilimsel sorulara metin içerisinde okuyucu/dinleyici tarafından verileceği varsayılan yanıtlar verilebilir ya da yanıtlara okuyucunun/dinleyicinin tümevarıma dayalı mantıksal çıkarım yoluyla ulaşacağı varsayılarak sorular yanıtlanmadan bırakılabilir (Ilie, 1994, s. 39). Arcayürek de yazısında “Vurdumduymazlık mıdır, ne oldum delisi olanlara özgü bir haslet midir...” sözbilimsel sorularını kullanmakta ve bu soruları yanıtızsız bırakmaktadır. Yazarın amacı bu soruların yanıtlarını öğrenmek değil, “Bu vurdumduymazlıktır, ne oldum delisi olmaktır” yargılarını okuyucuya onaylatmaktır.

Liberal ideolojinin temsilcisi olduğu düşünülen Milliyet gazetesinde yayınlanan Hasan Pulur’un köşe yazısına gelince, İstiklal Marşı’na bir gönderimde bulunularak Başbakan’ın olaylar karşısındaki kızgın tutumu eleştirilmektedir. Bu yazıda da en başta olanlar bir cümleyle kısaca özetlenmektedir: “Gençler, genç sayılanlar günlerdir Taksim Gezi’deki parkı, yeşilliği, ağaçları kurtarmaya çalışıyor.” Arcayürek’in aksine Pulur’un, Recep Tayyip Erdoğan’dan söz ederken metin boyunca “Başbakan” ve “Sayın Başbakan” ifadelerini kullanmayı tercih ettiği görülmektedir. Hasan Pulur’un

yazısında dikkat çeken nokta Gezi olaylarına ilişkin olarak kimin haklı, kimin haksız olduğuna değinmemesi; Başbakanın Gezi bağlamında sergilediği ve uzun zamandır da sürdürdüğü tutumunu eleştirmesidir. Hasan Pulur, Başbakanın “dediğim dedik” biçimindeki üslubunu çok sert bulduğunu belirtmekte ve metin boyunca Başbakanın farklı bağlamlarda yaptığı konuşmalardan verdiği örneklerle bu görüşünü desteklemektedir. Pulur, yazısında bir de anekdota yer vererek Başbakana üslubunu yumuşatması yolunda tavsiyede bulunmaktadır. Anekdotta un çuvallarını yere sertçe atan hamallara hamalbaşının “siyaseten” yani “yavaş, etrafı tozutmama” demesinden yola çıkarak Başbakanın siyaseti siyaseten yapması gerektiğini vurgulamakta, böylece dolaylı yoldan Başbakanı eleştirmektedir.

Yazıda çok sayıda sözbilimsel sorulara da yer verilmektedir: “Yapılacak olan ne? Şehrin göbeğindeki parkı koruma...”, “Bunun karşılığı bu mu?”, “Kim bu ötekiler? Hepsi bu memleketin insanı...” gibi daha pek çok sözbilimsel soru kullanılmaktadır. Bu soruların çoğu metin içerisinde yanıtlanırken bazıları yanıtız bırakılmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi sözbilimsel sorular aslında içinde yer alan önermeleri okuyucuya onaylatma işlevini görmektedir. Bu tür sorulara çok sık yer verilmesi Hasan Pulur’un yazısında adeta bir karşılıklı konuşma havası yaratmaktadır.

Hasan Pulur’un yazısının geneline bakılacak olursa Gezi olaylarından çok Başbakanın uzun zamandır sergilediği sert siyasi üslubuna odaklanılmış olduğu görülmektedir. Olayların nedeni, katılımcıları, kimin haklı kimin haksız olduğu yolunda bir yorumda bulunulmamaktadır.

Ekrem Dumanlı’nın Zaman gazetesinde yayınlanan yazısında da diğer iki köşe yazısı gibi önce olayların özetlendiği görülmektedir. Diğer yazıların aksine, olayların özetine geniş yer verilmektedir. Sohbet havasından uzak, uzun tümcelerle yazılmış köşe yazısı daha çok bir bilgilendirici metin niteliği taşımaktadır. Dumanlı, yazısında olayı katılımcıları açısından yöneticiler, güvenlik güçleri, aşırı örgütler, vatandaş başlıkları altında incelemeyi tercih ederek böylelikle sorumluluğu da bu katılımcılar arasında paylaştıran tarafsız bir bakış açısı benimsediği izlenimini uyandırmaya çalışmaktadır. Ancak, metne daha ayrıntılı bakıldığında bunun pek doğru olmadığı anlaşılmaktadır. Öncelikle, medyada yer alan pek çok haberin aksine olayın katılımcıları arasına Tayyip Erdoğan’ı hiç katmaması, yazının hiçbir yerinde bir kez bile başbakanın adını geçirmemesi bunun maksatlı bir seçim olduğunu akla getirmektedir. Diğer yazılarda direnişçiler “halk” olarak adlandırılırken Dumanlı, yazısında “aşırı örgütler”, “en faşist örgütler” diye tanımladığı grupları “vatandaş”tan ayırmakta, bu grupları olayın kışkırtıcıları, asıl sorumluları olarak göstermektedir. Bu gruplar “AKP düşmanı”, “İslam ve Müslüman düşmanı” olarak etiketlenmekte ve derin yapılarla ilişkilendirilmektedir. “Tabii ki etrafı ateşe veren vandal elini kolunu sallayarak gezemeyecek” sözleriyle güvenlik güçlerinin müdahaleleri, yalnızca bu aşırı gruplara yönelik olduğu gerekçesiyle mazur gösterilmektedir. Metinde karşıt gruplar ve eylemleri için kullanılan diğer ifadelerdeki sözcük seçimleri de dikkate değer bulunmaktadır: “art niyetli kişi ve örgütler”, “etrafı ateşe veren vandal”, “tahrik”, “provokasyon”, “etrafı ateşe veriyorlar hunharca”, “her şeyi yakıp yıkmaya çalışan

gruplar", "derin yapılarla yan yana", "bu malum zümre", "bu karanlık zümreler", "sol", "sağa sola vahşice saldıran eylemciler". Bütün bu dilsel seçimler direnişçileri saldırgan ve haksız gösterme, ötekileştirip suçlama işlevine hizmet etmektedir.

Diğer iki köşe yazısında sıkça rastlanan dilsel stratejilerden biri olan sözbilimsel sorulara Ekrem Dumanlı'nın yazısında yalnızca üç kez rastlanmaktadır: "...tek alana otopark yapılır mı? Valla yapılıyor; "...büyük mekânlarda bunun çok daha fazlası yaşanmaz mı?"; "...eylemci etrafa vahşice saldırınca (vatandaş) huzursuz olmuyor mu?". Diğer iki yazıdan neredeyse iki kat uzun olan bu köşe yazısında sözbilimsel soruların çok az kullanılmasının yanı sıra tümcelerin uzun ve karmaşık olması yazara sohbet havasından uzak, didaktik bir üslup kazandırmaktadır.

Zaman gazetesinde yayınlanan bu köşe yazısında dikkat çeken bir diğer husus da özellikle olayların özetlendiği kısımda edilgen yapıların sıkça kullanılmış olmasıdır: "Gezi Parkı'ndaki ağaçların sökülmesi", "Nöbet çadırları ateşe verildi", "polis müdahalesi yapıldı" örneklerinde görüldüğü gibi edilgen yapıların kullanılması aracılığıyla tümcelerde eylemleri gerçekleştiren 'kılıcı' işlevli ad öbekleri silinmiş, böylece yapılan eylemden kimin sorumlu olduğu örtükleştirilmiştir. Maksatlı bir seçim olan edilgenlik, yazarın istediği bilgiyi gizleyerek okuyucunun zihninde istediği modeli oluşturmasını sağlamaktadır (Cem-Değer, 2002b, s. 183). Etken gibi görülse de anlamca edilgen olan tümceler de aynı amaca hizmet etmektedir. Yazıda yer alan "İş makineleri duvarın kalan kısmını yıktı." örneğinde görüldüğü gibi tümcede özne konumuna getirilen "iş makinaları" ad öbeği 'kılıcı' değil, 'araç' işlevi görmektedir. İş makinalarının eylemi kendi kendine yerine getirmesi mümkün değildir. Yazar, edilgen tümce yapıları aracılığıyla okuyucunun olayları zihninde kurgulama sürecini manipüle etmektedir. Ayrıca, geçişlilik aynı olayın farklı biçimlerde incelenmesini olanaklı kılmaktadır. Yazarın etken ya da edilgen yapı kullanmadaki seçimi onun ideolojik görüşünü ortaya koymakta ve ideolojik önem taşıyan bu gibi geçişlilik örneklerine gazetelerde çokça rastlanmaktadır (Baykal, 2014, s. 261-262). Kısacası, Ekrem Dumanlı, yazısında olayların sorumluluğunu toplumun farklı kesimlerine paylaştırmış gibi görünse de yaptığı dilsel seçimlere bakıldığında örtük biçimde iktidarı desteklediği görülmektedir.

SONUÇ

Jäger (2001)'in Eleştirel Söylem Çözümlemesi için önerdiği uygulama basamaklarının izlendiği bu çalışmada, Gezi Direnişi bağlamında yer alan üç gazete köşe yazısı üzerinde yapılan metin çözümlemesi sonucunda köşe yazarlarının, kendilerinin ve mensubu oldukları gazetelerin ideolojileri doğrultusunda dilsel seçimler yaparak metin ürettikleri yolunda bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulara göre, sol ideolojiyi temsil eden Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan Cüneyt Arcayürek'in köşe yazısıyla liberal ideolojinin destekçisi olduğu düşünülen Milliyet gazetesinde yer alan Hasan Pulur'un yazısı arasında bazı yönlerden benzerlikler görülmektedir. Her iki yazar da Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ı Gezi olaylarının sorumlusu olarak

görmekte ve metinlerini Başbakan'ın izlediği sert tutumu eleştirmek üzerine kurgulamaktadır. Her iki köşe yazısında da yöneltilen eleştiriler için dolaylı dilsel stratejiler kullanılmasına karşın Cüneyt Arcayürek'in bu konuda daha cesur davranıp daha dolaysız ve sert ifadelerle yer verdiği görülmektedir. Muhafazakâr ideolojinin temsilcisi olan Zaman gazetesinde yayınlanan Ekrem Dumanlı'nın yazısı ise diğer iki yazıdan oldukça farklı özellikler taşımaktadır. Öncelikle uzunluk açısından Arcayürek ve Pulur'un yazılarının yaklaşık iki katı olan Dumanlı'nın metni yazı diline özgü uzun tümcelerle diğerlerindeki sohbet havasından uzak didaktik bir üslup sergilemektedir. Yine diğer iki köşe yazısının aksine yöneticiler, güvenlik güçleri, aşırı örgütler, vatandaş olarak belirlediği olayın katılımcıları arasına Başbakanı hiçbir şekilde dahil etmemektedir. Ayrıca, olayları aktarırken kullandığı edilgen yapılarla eylemlerin kılıcılarını tümcelerin yüzey yapılarından silerek olaylara müdahale eden hükümet güçlerinin sorumluluğunu azaltmakta, böylece okuyucuların olaylara kendi temsil ettiği ideolojinin penceresinden bakmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bütün bu bulgular göz önüne alındığında bu çalışmanın, dilin gerçeğin kurgulanmasında ideolojik bir araç olarak kullanılmasına örnek teşkil ettiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- BAYKAL, N. (2014). "Davos Olayının Gazete Köşe Yazıları Bağlamında Söylem Çözümlemesi". *The Journal of Academic Social Science Studies* Number: 24, Spring 2014: 251-282.
- BIBER, D., CONRAD, S. ve REPPEN, R. (1998). *Corpus Linguistics: Investigating Language Structure and Use*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CEM-DEĞER, A. (2002a). "Gazete Köşe Yazılarında Geçişlilik ve Sözcük Özellikleri". 1990 Sonrası Laik Antilaik Çatışmasında Farklı Söylemler: Disiplinler Arası Bir Yaklaşım. Ed. Semiramis Yağcıoğlu. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları. 53-64.
- CEM-DEĞER, A. (2002b). "Söylemdeki Tümceler ve İdeolojik Sezdirimleri". 1990 Sonrası Laik Antilaik Çatışmasında Farklı Söylemler: Disiplinler Arası Bir Yaklaşım. Ed. Semiramis Yağcıoğlu. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları. 179-193.
- FAIRCLOUGH, N. (1989). *Language and Power*. London ve New York: Longman.
- FAIRCLOUGH, N. ve WODAK, R. (1997). "Critical Discourse Analysis". *Discourse as Social Interaction*. Ed. Teun Van Dijk. London: Sage. 258-284.
- FAIRCLOUGH, N. (2003). *Analyzing Discourse*. London & New York: Routledge.
- HODGE, R. ve KRESS, G. (1993). *Language as Ideology*. London: Routledge.
- ILIE, C. (1994). *What Else Can I Tell You?: A Pragmatic Study of English Rhetorical Questions as Discursive Acts*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Internat.
- JÄGER, S. (2001). "Discourse and Knowledge: Theoretical and Methodological Aspects of A Critical Discourse and Dispositive Analysis". *Methods of Critical Discourse Analysis*. Ed. Ruth Wodak ve Michael Meyer. London: Sage Publications. 32-62.
- JOHNSTONE, B. (2008). *Discourse analysis*. USA, UK, Australia: Blackwell Publishing.
- LOBNER, S. (2002). *Understanding semantics*. London: Arnold.

- MEYER, C. F. (2002). *English corpus linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- OKTAR, L. (2001). "Ideological Organization of Representational Processes in The Presentation of Us and Them". *Discourse & Society* 12 (3): 313-346.
- SARGIN, M. (2010). *Türkçede Tanıtılma Belirticilerinin İşlevleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- STILLAR, G. (1998). *Analyzing Everday Texts: Discourse, Rhetoric, and Social Perspectives*. Thousand Oaks, London; New Delhi: Sage Publications.
- VAN DIJK, T. (1998). "Opinions and Ideologies in the Press". *Approaches to Media Discourse*. Ed. Allan Bell and Peter Garrett. Oxford: Blackwell. 21-63.
- VAN DIJK, T. (2001). "Critical Discourse Analysis". *The Handbook of Discourse Analysis*. Ed. Deborah Schiffrin, Deborah Tannen, Heidi E. Hamilton. Massachusetts, USA: Blackwell Publishers. 352-371.
- VAN EEMEREN, F. H. ve HOUTLOSSER, P. (1999) "Strategic Manoeuvring in Argumentative Discourse". *Discourse Studies* 1(4): 479-497.
- YAĞCIOĞLU, S. (2002). "Geçmiş Mi? Günümüz Mü?: Çatışma Söyleminde Tarihselliğin Kurgulanmasında Eşdizimsel Örüntülemenin İdeolojik İşlevleri". *1990 Sonrası Laik Antilaik Çatışmasında Farklı Söylemler: Disiplinler Arası Bir Yaklaşım*. Ed. Semiramis Yağcıoğlu. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları. 115-143.

EK 1**Cüneyt Arcayürek****Cumhuriyet 01.016.2013****Yukarıdan garanti almış gibi...**

13-14 milyonluk kentte Taksim'deki Gezi Parkı'nı alışveriş merkezine dönüştürmek isteyen iktidara ve iktidar partisinin başına buyruk genel başkanı RTE'ye karşı karardan dönsün diye iki, üç, hadi diyelim ki beş bin kişi geceli gündüzlü eylem yapıyor.

Demokrasi kültüründen nasibini almayan bir Başbakan olduğu için Taksim'deki eylemlere biber gazıyla karşılık verdi ve.....3'üncü köprü törenindeki konuşmasında, eylem yapanlarla alay edencesine dudaklarında hafif bir gülümsemeyle "Karar verdik, yapacağız!" dedi. O gün ve ertesi günler kimi köşeler, RTE'nin bu söylemini, "Bir Başbakan'ın belediyenin sorumluluğu içindeki yaptırımlara karıştığı nerede, hangi demokraside görülmüştür?" diye eleştirdiler. Fakat ne hikmetse artık dünya basınında da giderek yaygınlaşan bir kanıdan söz edilmedi. Eleştirilerde, "Ben karar verdim, yaptım" denilecek anlama gelen söylemler; faşist rejimlerdeki her konuda bilgiç, öngörü sahibi liderlere özgüdür diyen de çıkmadı. Üstelik RTE'nin kendisine diktatör, tek adam denilmesinden fazla rahatsız olmadığı, "Hayır, ben tanımlanan nitelikte birisi değilim" diye karşı çıktığına da tanık olmadık. Diktatör, tek adam gibi tanımları sindirmiş görünüyor.

* * *

Şimdi ve de artık zamanı geldi. Hitler'in "Kavgam" kitabına benzer, örneğin adı "Hayatım" olacak; ne ki dini siyasallaştırarak, demokrasiyi, erdemlerini istismar ederek demokrasinin ırzına nasıl geçtiğini.....karşılığında zaten çoğunluğun demokrasiye aldırış etmediği bu ülkede, yollar, köprüler yaparak, kömür falan dağıtarak halkı mutlu ettiğini anlatan bir kitap yazmalı. Tabii kapağında da Kuran okuyan fotoğrafıyla!

* * *

Dinci Akit dünkü manşetinde RTE'nin Taksim Gezi alanındaki eylemlere bakış açısını özetledi: "Soytarılık!" İyi ama; yirmi yıl önce belediye başkanı iken "Üçüncü köprü cinayettir" diyen; "Böyle bir teşebbüsün İstanbul için ölümcül sonuçlar doğuracağını.. -inşallah- bu cinayet bitmeden bu hükümetin değişeceğini" söyleyen ve.. bugün tam aksine üçüncü köprüye temel atan RTE değil de sanki "Pazar ola Hasan Bey!"... Bu sözünü RTE'ye şimdi anımsatan yazarlar, ancak ima yoluyla katilin kim olduğunu soruyorlar. Ne var ki RTE'nin önceki yıllardaki söyleminden ders çıkarılabilir!.. Umut bu ya; İstanbul'a böyle bir teşebbüsün ölümcül sonuçlar doğuracağını söyleyen "RTE'nin hükümetinin, partisinin başımızdan gideceği" varsayılabilir.

* * *

Lakin Bay Başbakan, kişiliğinin iki yüzünün açığa vurulmasından hiç mi hiç rahatsız olmuyor. Vurdumduymazlık mıdır, ne oldum delisi olanlara özgü bir haslet midir; gün gelir yazılır mı bilemem. "Yukarıdan" yaşam süresini saptayan icazet,

garanti almış gibi;
2023'lere kadar tek başına iktidarda kalmayı garantilemeye çalışıyor...
Ülkeyi daha iyi yönetmek için fedakâr lider rolüne soyunuyor.
Masum istek gibi göstererek.. başkan ya da yarı başkan olmaya çabılıyor.
Partisinin 2071'lere kadar iktidar olacağını hayal ediyor.

* * *

Oysa unuttuğu bir iki gerçek var: Şairin dediği gibi, "gün gelir senin de çarkın kırılır" ve.....insan hayal ettiği sürece yaşar!

Hasan Pulur

Milliyet 01.06.2013

Siyaseten siyaset

İnsanın aklına Mehmet Akif geliyor: "Bu ne şiddet bu celal!" Başbakan'ın halini gördükçe söylememek mümkün değil!

Gençler, genç sayılanlar günlerdir Taksim Gezi'deki parkı, yeşilliği, ağaçları kurtarmaya çalışıyor. Başbakan'ın tepkisi: "Biz kararımızı verdik yapacağız!" Yapılacak olan ne? Şehrin göbeğindeki parkı koruma... Belki yanlış bir tepki, belki yanlış bir anlama... Bunun karşılığı bu mu? "Biz kararımızı aldık yapacağız!.." "Ötekiler" ne yaparsa yapsınlar. Bunun başka izahı var mı? "Kim bu ötekiler?.." Hepsi bu memleketin insanı...

Bir "23 Nisan"da Başbakan'ın koltuğuna oturan küçük kızın "Başbakan"ı tarifini düşündük: "Astığını asar, kestiğini keser!" Başbakan'ın siyasetçi olduğunu kabul edip siyasette böyle dik durmak da var, üstelik "Kasımpaşalı" ise...

Mısır'ın İskenderiye limanında hamallar un çuvallarını sırtlayıp, tekneyi boşaltmak için, karaya çıkarıp yere atıyorlarmış. Hamalbaşı da; her hamal sırtındaki çuvalı yere atarken bağırırmış: "Siyaseten, siyaseten!" Yani yavaş at, etrafı tozutm! Diyeceğimiz şu, Sayın Başbakan da siyaseti "siyaseten" yapmayı bir denese!

Yapılacak köprünün adı "Yavuz Sultan Selim" diye açıklanınca içimizden eyvah dedik, al bakalım bir sorun daha... Dikkat ederseniz, o konudaki ufak yazımızda "Yavuz" için küpeli, dedik, sakalsız, dedik lakin Alevilerin tepkisini hiç bilmez gibi davrandık. Aleviler "Yavuz Sultan Selim"i sevmezler, Şah İsmail ile çatışırken binlerce Alevi, Türkmen büyük zarar görmüştür, onun için "Yavuz"u sevmezler.

Türkiye'yi ayırmak, bölmek isteyen bazılarının da, bunu kışkırtacaklarını biliyorduk, yazmadık. Biz yazmadık diye kimse yazmayacak mı? Yazan yazana! Böyle günlerde dikkat gerekmez mi? Şart mı "Yavuz" adı vermek? Mevlana, Yunus Emre deseniz ne olur? Eğer Osmanlı demek şartsa, başkaları da bulunur.

Dedik ya; Başbakan siyaseti “siyaseten” yapmıyor. İçki yasağı için “İki ayyaşın yaptığı yasa sizin için muteber oluyor da!” dedi. Kim bu iki ayyaş, nereden çıkmış bu yasa? Meclis’ten...

Neyse bu defa hata yaptığını anladı, yardımcısı Hüseyin Çelik lafı çevirdi “Lafın gelişi söylenmiş, öyle iki ayyaş yok!”

Hani bir deyim varır: “Çevir kaz yanmasın/Padişah uyanmasın” derler.

Sayın Hüseyin Çelik, “lafın gelişi” bahanesi kabul edilirse, öyle bir laf ederler ki!

Ekrem Dumanlı

Zaman 03.06.2013

Basiret lütfen

Kargaşa göstere göstere geldi. Bir korku filmi gibi her saniye tansiyonlar yükseldi.

Baştan önlem alınsaydı ve iyi bir öngörü yapılabilseydi, hafta içinde yaşanan acı hadiselerden hiçbirine şahit olmayabilirdik. Şimdi herkes kendi penceresinden gördüğünü konuşuyor. Oysa herkesin ders çıkarması gerekiyor. O yüzden meseleye bütün açılardan bakmak şart. Önce olaylar zincirinin çok kısa bir özeti:

Topçu Kışlası'nın inşası ta baştan beri şiddetli tartışılıyor. Ne yazık ki oraya ne yapılacağı tam bilinmiyor. Gezi Parkı'ndaki ağaçların sökülmesi meseleyi daha da karmaşık hale getirdi. 27 Mayıs günü gece 22.00'den sonra başlayan yıkım, bir tepkinin ilk kıvılcımıydı ama bu gelişme fark edilemedi. Mevzu ağaç olunca insanlarda burkuntu oluştu. Yeni Taksim planı da tam bilinmeyince dozerlerle yapılan müdahale pek çok insanı derinden üzdü. 28 Mayıs'ta park için toplanan kalabalığın artması, bir provokasyon endişesi doğurmalıydı; o da olmadı. 29 Mayıs sabahının 5'inde polis çadırda nöbet tutanlara müdahale etti, iş makineleri tartışmaya sebep olan duvarın bir bölümünü yıktı. Nöbet çadırları ateşe verildi. 30 Mayıs sabahı yine saat sabah 05.00'te polis müdahalesi yapıldı. İş makineleri duvarın kalan kısmını yıktı. Çadırlar sivil kıyafetli ve telsizli kişiler tarafından ateşe verildi. Ve 31 Mayıs... Eylemciler azalması çoğaldı, öfke dinmedi patlama noktasına geldi. Polis bir daha devreye girdi. Biber gazı, tazyikli su, plastik mermi. Ve korkunç bir manzara!

YÖNETİCİLER: Bizim ülkemizde halkı doğrudan ilgilendiren icraatlarda vatandaşın görüşüne pek önem verilmiyor. Çok doğru işler yapılsa bile insanlar bazen kendilerini dışlanmış hissediyor. Özellikle belediye icraatlarında bu sıkıntı had safhada. Pek çok yerde manzara maalesef böyle. Mesela Yenibosna gibi küçük bir semtte bile halkın ailece gelip gittiği tek alana otopark yapılır mı? Valla yapılıyor. Vatandaş, “Biz bu ağaçların sökülmesini ve parkımızın yok edilmesini istemiyoruz.” deyince Bahçelievler Belediyesi beyanat veriyor: “Parka bir şey olmayacak. Alta otopark yapacağız, üstüne de semt pazarı, kurban kesim yeri.” İnsanlar kızgın, üzgün; çünkü hem ağaçlara bir şey yapmamak hem de hal ve kurban pazarı kurmak imkânsız. Bahçelievler gibi insanların yüz yüze baktığı bir küçük semtte bu olunca daha büyük

mekânlarda bunun çok daha fazlası yaşanmaz mı? İnsanların görüşlerini alarak ve onları ikna ederek yönetmek gerekiyor ki art niyetli kişi ve örgütlere fırsat verilmesin...

GÜVENLİK GÜÇLERİ: İstanbul başta olmak üzere büyük yerleşim merkezlerinde güvenlik güçlerine büyük sorumluluk düşüyor. Bir yandan hadiseleri yatıştıracaklar diğer yandan da orantısız güç kullanmayacaklar. En faşist ve acımasız örgütlerin cirit attığı bir ülkede toplumsal olayları yatıştırmak tabii ki çok kolay değil; ancak toplu eylemlerin sıkça yapıldığı şehirlerde her hadiseden ders çıkarılması ve tecrübe elde edilmesi gerekiyor. Tabii ki etrafı ateşe veren vandal elini kolunu sallayarak gezemeyecek; ancak örgütlerin arzu ettiği bir şekilde güç kullanılmasının sakıncalarını emniyet yetkilileri iyi hesap etmeli. Asayiş sağlayacak kişilerin soğukkanlı kalması, tahriklere kapılmaması ve müdahalesini daha akıllı-planlı yapması gerekiyor ki kaosun önü alınabilsin...

AŞIRI ÖRGÜTLER: Her fırsatı değerlendiren örgütler var bu ülkede. En masum eylemlerin bile içine sızıp etrafı ateşe veriyorlar hunharca. “AKP düşmanlığı” hatta bir kısmında “İslam ve Müslüman düşmanlığı” bunların hücrelerine sirayet etmiş. Her fırsatı değerlendirerek provokasyon yapıyorlar. Futbol maçından siyasî eyleme kadar her türlü fırsatı kollayan ve her şeyi yakıp yıkmaya çalışan grupların Ergenekon gibi derin yapılarla yan yana olmaları, sırtlarını onlara dayamaları gözden kaçmıyor. Bu malum zümrenin Taksim’le, Gezi Parkı’yla falan ilgisi yok. Bu örgütler şu gerçeği bilmeli ki herkesin desteğine mazhar olacak bir kısım haklı talepler bile onlar yüzünden kamuoyuna mal olmuyor; çünkü bu karanlık zümrelerin sabıka kaydı bir hayli kabarık. Onların içinde olduğu her eylem karanlık bir merkezden yönetildi vaktiyle; hâlâ da o yapı çökertilmiş değil...

VATANDAŞ: İnsanımız her meselede adalet arar, hakkaniyet talep eder. Onun en tabii hakkıdır bu beklenti. Yönetimlerin kendisine tepeden bakmasına razı olmaz; ancak öyle bir tavır gördüğünde de kendine mahsus vakarla yaklaşır olaylara ve umumi sulhu tehlikeye atacak davranışlardan sakınmayı tercih eder. Sol bu gerçeği bir türlü göremedi; hâlâ da göremiyor. Sokaklara hakim olduklarında halkın vicdanına da sahip olduğunu sanıyor hâlâ sol. Twitter’da tavan yapınca halkın vicdanı da o yörüngeye giriyor zannediyor. Halbuki durum çok farklı. Hükümetin tavrını beğenmeyen, belediyeye kızan, polise içerleyen vs. insanlar, sağa sola vahşice saldıran eylemcileri görünce bambaşka bir duyguya kapıldı. Demokratik tepkilerin barışçı çizgisi aşıldığında vatandaşın tepkisi bambaşka bir yere yönelir. Vatandaş, polis orantısız güç kullandığında rahatsız oluyor da; eylemci etrafa vahşice saldırdınca huzursuz olmuyor mu!

SON SÖZ: Umarım hafta içinde yaşanan üzücü hadiseler herkes için bir ders vesilesi olur. Bu ülkeyi canı gönülden seven her fert, ortaya çıkan manzaradan rahatsız oldu. Olmayacak gibi de değil! Tam Türkiye geliyor, kendine geliyor, dünya dengeleri arasında yerini alıyor diye düşünülürken yeni bir iç kargaşaya bu ülkenin dayanacak tahammülü kalmadı. Yıllarımız heba oldu kutuplaşmalar yüzünden. Bir kez daha aynı acıyı yaşamak zorunda değiliz. Basiret lütfen...